

UVODNA BESEDA

V letu 2018, ko v Sloveniji obeležujemo 10. obletnico podpisa Unescove Konvencije o varovanju nesnovne kulturne dediščine, nas v sklopu znanstvenih člankov z naslovom **Dediščinjenje med politiko, stroko in nosilci dediščin** zanimajo etnološko-antropološki pogledi na odnos mednarodnih organizacij ter državnih in lokalnih oblasti do kulturne dediščine in njenih nosilcev. **Rajko Muršič** povzema zgodovino uveljavljanja terminov kulturna dediščina in nesnovna kulturna dediščina. Obravnava politične in upravne razsežnosti kulturne dediščine, pri čemer ga še posebej zanima nesnovna kulturna dediščina. Sprašuje se, ali Unescova konvencija (2003) res prispeva k varovanju nesnovne kulturne dediščine ali gre za njeno prilščanje.

Nena Židov na primeru implementacije Unescove Konvencije o varovanju nesnovne kulturne dediščine v Sloveniji pokaže, kakšne težave lahko povzročita implementacija mednarodne konvencije državi podpisnici. Opozarja na zakonodajne, terminološke, kadrovske in finančne težave, povezane z varovanjem nesnovne dediščine, in na odgovornost strokovnjakov, vpetih v »prevajanje« globalne politike na nacionalno raven. Da ima lahko implementacija mednarodne konvencije na nacionalni ravni tudi pozitivne učinke, dokazuje **Martina Piko-Rustia** na primeru vpisa slovenskih ledinskih in hišnih imen na Koroškem v seznam nesnovne kulturne dediščine Avstrije. Vpis, ki je občutljivo manjšinsko-politično temo razširil tudi na področje kulture, je zelo odmeven na lokalni, državni in mednarodni ravni.

Da so pri varovanju nesnovne dediščine, med katero sodi tudi prehrana, pomembni tudi raziskovalci, dokazuje članek **Maje Godina Golija** in **Špele Ledinek Lozej**, v katerem so predstavljeni pomeni in cilji projektov, pri katerih je v zadnjem desetletju sodeloval Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU. Med drugim kritično obravnavata vlogo raziskovalcev in državnih institucij pri varovanju dediščine prehrane. **Boštjan Kravanja** odpira vprašanja, povezana z ohranjanjem dediščine soške fronte v Zgornjem Posočju tako v okviru lokalnega entuziazma kot obeleževanja stoletnice konca prve svetovne vojne, ki soško fronto postavlja v širše evropske okvire, ob morebitni uspešni kandidaturi Poti miru od Alp do Jadrana za vpis na Unescov seznam svetovne dediščine pa tudi v svetovne okvire.

Mojca Kovačič se posveča zvonjenju cerkvenih zvonov in ulični glasbi v Ljubljani, da bi ugotovila, kakšna so razmerja med okoljsko in mestno zakonodajno politiko in odzivi ljudi na zvonjenje cerkvenih zvonov in ulično glasbo, v katerih pride

do izraza dihotomija med zvokom, kot ga definira mestna zakonodajna politika, in zvokom, kot ga doživljajo in zaznavajo prebivalci mesta. **Manca Filak** se ukvarja z makedonsko prestolnico Skopje s poudarkom na modernističnem arhitekturnem projektu po skopskem potresu leta 1963 in posledicah arhitekturno-političnega projekta Skopje 2014, ki je z uvedbo novih arhitekturnih elementov močno spremenil izgled mesta. Oba projekta kažeta, kako lahko državna politika odloča o usodi kulturne dediščine in jo vzpostavlja na novo za potrebe sodobne politične rabe.

Tudi na **Etnomuzejskih straneh** nadaljujemo z nesnovno kulturno dediščino, Škofjeloškim pasijonom, ki je bil kot prva enota iz Slovenije vpisan na Unescov Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. Saša Nabergoj in Jože Štukl predstavita tako zgodovino pasijona in njegovo umestitev v svetovno dediščinsko elito kot njegovo postavitev v muzejske prostore (nova razstava *Škofjeloški pasijon* v Loškem muzeju). Tjaša Juhart obravnava potujočo razstavo *Pionirji evropskega lutkarstva*, ki je nastala v sklopu mednarodnega evropskega projekta *Iz zaodnja: pionirji evropskega lutkarstva (All Strings Attached: The Pioneers of European Puppetry Behind the Scenes)*. Nadja Valentinčič Furlan predstavi dve osebni razstavi, ki sta dopolnjevali našo stalno razstavo *Jaz, mi in drugi: podobe mojega sveta*. Za prvo (*LGBT: razstava štirih*) lahko rečemo, da je prva predstavitev LGBT skupnosti v nacionalnem muzeju v Sloveniji, za drugo (*Ljudje iz tovarne porcelana*) pa, da gre za izvirno predstavitev spretnosti, gest in znanja delavcev na materialu samem. V nadaljevanju izpostavljam razstave, ki so jih v letu 2018 postavili sodelavke in sodelavci SEM (*Kjer so čebele doma, Morje – naše življenje, Kruh med preteklo in sodobno ustvarjalnostjo*). Poleg predstavitve nekaterih na novo pridobljenih muzejskih predmetov objavljamo redna poročila o našem delu (SEM v preteklem letu), o delovanju na področju nesnovne dediščine (kot Koordinatorja) in publicistične dejavnosti ter zaključno poročilo o projektu SWICH. Ob veseli novici, da smo v preteklem letu prejeli dve pomembni nagradi, pa žal objavljamo tudi spomine na našega dragega kolega Zmaga Šmitka, ki je bil tesno povezan tako z muzejem kot institucijo kot tudi s številnimi v njem zaposlenimi. Zaključujemo z ocenami knjig in pregledno bibliografijo sodelavk in sodelavcev SEM.

Nena Židov, Gregor Ilaš